

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
Кафедра теорії та методики музичного виховання

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора
з навчальної роботи
В. Когутюк
«15» листопада 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ІНСТРУМЕНТАЛЬНА ТА
ВОКАЛЬНО-ХОРОВА ПІДГОТОВКА
(ХОРОВИЙ КЛАС ТА
ПРАКТИКА РОБОТИ З ХОРОМ)**

підготовки бакалавра
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
спеціальність 014 Середня освіта
спеціалізації Музичне мистецтво

2022-2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Інструментальна та вокально-хорова підготовка (Хоровий клас та практика роботи з хором)» для студентів за спеціальністю 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)»

Мова навчання – українська.

РОЗРОБНИК: кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методики музичного виховання **Агейкіна-Старченко Т.В.**

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри теорії та методики музичного виховання

Протокол №1 від «29» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри теорії та методики музичного виховання

С. Іскра Іскра С. І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 7	Галузь знань 01 Освіта	Обов'язкова	
Індивідуальне науково-дослідне завдання не передбачено	Спеціальність 014 Середня освіта (музичне мистецтво)	РІК ПІДГОТОВКИ	
		I-й	II-й
Загальна кількість годин - 210		СЕМЕСТР	
		1-2-й	3-4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 2</i>	Ступінь вищої освіти бакалавр	ЛЕКЦІЇ	
		-	-
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
		<i>74години</i>	<i>58годин</i>
		ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ	
		<i>0 годин</i>	<i>0 годин</i>
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	
		<i>годин</i>	<i>годин</i>
		САМОСТІЙНА РОБОТА	
		<i>44години</i>	<i>34годин</i>
ВИД КОНТРОЛЮ:			
залік	залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи % становить: для денної форми навчання – 63% - 37%

Передумови для вивчення дисципліни: навчальні дисципліни «Хорове диригування», «Хорознавство», «Постановка голосу», «Сольфеджіо», «Теорія музики».

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. **Мета** дисципліни «Інструментальна та вокально-хорова підготовка (Хоровий клас та практика роботи з хором)» – хормейстерська підготовка студентів до професійної діяльності у загальноосвітній школі на уроках музичного мистецтва та у позаурочний час (шкільний хор, вокальний ансамбль тощо).

2.2. **Завданнями** вивчення дисципліни «Інструментальна та вокально-хорова підготовка (Хоровий клас та практика роботи з хором)» є:

- розвиток професійного інтересу до хорового співу як основи музичної діяльності вчителя музичного мистецтва у школі;
- створення навчального хорового колективу з достатньо високим виконавським рівнем;
- навчання вокальному мистецтву в умовах хорового співу;
- знайомство з умовами та принципами вибору навчального репертуару;
- виховання художнього смаку (виразність виконання, відчуття і передачі стилю, форми, змісту хорового твору у відповідній вокальній манері, штрихах, нюансах тощо);
- формування хормейстерського мислення, хормейстерських якостей майбутніх вчителів музики у процесі засвоєння музичного матеріалу;
- удосконалення професійних здібностей;
- навчання методики і практики роботи з хором.

2.3. Програмні компетентності дисципліни «Інструментальна та вокально-хорова підготовка (Хоровий клас та практика роботи з хором)»

2.2.1. Загальні компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання у процесі навчання основ музичного мистецтва, художньої культури, теорії і практики художньо-творчого розвитку вихованців, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується системністю і комплексністю

організації освітнього процесу в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

ЗК 1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність спілкуватися, вести дискусію державною мовою як усно, так і письмово, використовувати відповідну термінологію та способи вираження думки в усній та письмовій формах.

ЗК 9. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

2.2.2. Фахові компетентності

ФК 1. Здатність користуватися символікою і сучасною термінологією музичної мови.

ФК 2. Здатність розкривати системно-структурні зв'язки філософських, музикознавчих, музично-педагогічних, культурологічних, методичних понять.

ФК 4. Здатність демонструвати виконавські (інструментальні, вокально-хорові, диригентські), інтерпретаційні, артистичні та організаційні уміння як учителя-керівника музичних колективів дитячої дошкільної, шкільної та позашкільної художньої творчості.

ФК 6. Здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до музичних творів, здійснювати активне сприймання, запам'ятовування, збереження, відтворення і художньо-педагогічне тлумачення змісту творів мистецтва.

ФК 8. Здатність формувати мистецько-творчі компетентності у дітей дошкільного віку та предметні (спеціальні) компетентності в учнів.

ФК 11. Здатність застосовувати методи і прийоми роботи з дитячим хором колективом (роботи над інтонацією, співочим диханням,

звукоутворенням, дикцією, строем та ансамблем), здійснювати слуховий контроль у процесі розучування та хорового звучання, володіти вокальними вправами та дитячим хоровим репертуаром.

2.3. Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

ПРЗ 1. Знати основи теорії музики, жанри, види та напрями музичного мистецтва, музичну термінологію.

ПРЗ 4. Знати та розуміти специфіку використання методів, способів, форм музично-педагогічної та музично-інформаційної діяльності вчителя.

ПРЗ 5. Дотримуватися системи духовних, професійно-педагогічних, етико-естетичних, мистецьких цінностей в освітній та організаційній діяльності вчителя музичного мистецтва та музичного керівника.

ПРЗ 6. Володіти комплексом знань музично-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва (музичного керівника), методами активізації мистецько-творчого розвитку учнів та дітей дошкільного віку, сприяти вихованню художньо обдарованої особистості.

уміти:

ПРУ 2. Інтегрувати складні професійні уміння гри на музичних інструментах, співу, диригування музичними колективами, музичного сприймання, запам'ятовування та інтерпретації музичних творів, артистизм, виконавську надійність (самооцінку, самоконтроль, саморегуляцію).

ПРУ 3. Виявляти здатність до самоактуалізації, саморозвитку та самокорекції у процесі музично-педагогічної діяльності.

ПРУ 4. Демонструвати уміння вирішувати музично-педагогічні проблеми, оригінальність і гнучкість творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації музично-педагогічних ситуацій.

ПРУ 5. Володіти елементами логічного й образного мислення, мати здатність до аналізу і синтезу, виділення головного в освітній та організаційній діяльності вчителя та музичного керівника.

ПРК 2. Здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами, учнями, вихованцями та їхніми батьками з дотриманням етичних норм.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Змістовий модуль 1. Основи хорової майстерності.

ТЕМА 1. Теоретичні і практичні основи організації роботи з хором.

Роль диригента і значення техніки диригування у виконанні музичного твору. Вихідна постава хориста, засвоєння елементів відповідної манери співу. Атака звуку, стійкість звучання голосу. Розспівування хорового колективу. Вироблення координації між елементарними диригентськими рухами і хоровим співом. Виконання канонів. Робота з камертоном. Робота над вокально-хоровими вправами (з відповідним диригентським жестом). Робота над хоровою партитурою (музично-теоретичний, вокально-хоровий аналіз). Робота над хоровою партитурою (виконавський аналіз). Робота над диригентським жестом (ауфтакт, marcato, staccato, legato, nonlegato акцентисforzando, темп, динаміка, фермата).

РОЗДІЛ 2. Змістовий модуль 2. Удосконалення вокально-хорових навичок.

ТЕМА 2. Набуття та удосконалення практичних навичок співу.

Інтонування хорових партій по горизонталі і вертикалі, стрій, якість звуку кожної партії. Прийоми роботи над чистотою інтонування під час виконання багатоголосних творів. Розвиток вокально-хорових навичок: артикуляції та дикції. Опанування штрихів (звуковедення legato, звуковедення nonlegato, володіння різними атаками звуку). Вдосконалення засвоєння елементів манери хорового співу. Філірування звуку, техніка розвитку динаміки звучання голосу.

РОЗДІЛ 3. Змістовий модуль 3. Методика вокально-хорової роботи.

ТЕМА 3. Методи вокально-хорової роботи в хоровому класі.

Методи розучування хорового твору а capella, з супроводом. Методи роботи над строем (мелодичним, гармонічним). Ансамблевий звук. Різновид хорового ансамблю (поліфонічний, гармонічний, ритмічний, динамічний). Методика роботи над різними видами хорового ансамблю. Методи роботи над

темпоритмом та агогічними змінами у творах. Методи роботи над художнім виконанням твору.

РОЗДІЛ 4. Модуль 3. Навички концертно-хорової роботи.

ТЕМА 4. Концертне виконання хорових творів.

Репетиційна та концертна діяльність хорового колективу. Поглиблення навичок системного аналізу хорового звучання (фразування, логічні аспекти, динамічний розвиток). Художній, (завершальний) період роботи над хоровим твором. Якість відтворення елементів хорової звучності (динаміка, характер звука, дикція тощо) в практичній роботі з хором. Створення художнього образу хорового твору. Індивідуальна вокальна робота у хорі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьо -го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		ЛК	ПЗ	ЛЗ	ІНД	С.Р.		ЛК	ПЗ	ЛЗ	ІНД	С.Р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1												
Змістовий модуль 1												
Основи хорової майстерності												
Тема 1. Теоретичні і практичні основи організації роботи з хором. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті. Виконання канонів.Робота з камертоном.			32			18						
Разом за розділом 1	50		32			18						
РОЗДІЛ 2												
Змістовий модуль 2												
Удосконалення вокально-хорових навичок												
Тема 2.Набуття та удосконалення практичних навичок співу. Робота над вокально-хоровими			42			26						

вправами (на кожному занятті. Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті).													
Разом за розділом 2	68		42			26							
РОЗДІЛ 3													
Змістовий модуль 3													
Методика вокально-хорової роботи													
Тема 3. Методи вокально-хорової роботи в хоровому класі. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті. Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті).			28			16							
Разом за розділом 3	44		28			16							
РОЗДІЛ 4													
Змістовий модуль 4													
Навички концертно-хорової роботи													
Тема 4. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті. Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті). Створення художнього образу хорового твору.			30			18							
Разом за розділом 4	48		30			18							
УСЬОГО ГОДИН	210		132			78							

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
1.	Теоретичні і практичні основи організації роботи з хором. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті. Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті). Робота з камертоном. Вступна бесіда до хорового твору.	32	
2.	Набуття та удосконалення практичних навичок співу. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті. Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті).	42	
3.	Методи вокально-хорової роботи в хоровому класі. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті. Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті).	28	
4.	Концертне виконання хорових творів. Навички концертно-хорової роботи. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті. Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті). Створення художнього образу хорового твору.	30	
УСЬОГО ГОДИН		132	

6. Теми лабораторних занять

(навчальним планом не передбачені)

7. Теми індивідуальних занять

(навчальним планом не передбачені)

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
1.	Теоретичні і практичні основи організації роботи з хором. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті). Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті). Робота з камертоном. Вступна бесіда до хорового твору.	18	
2.	Набуття та удосконалення практичних навичок співу. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті). Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті).	26	
3.	Методи вокально-хорової роботи в хоровому класі. Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті). Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті).	16	
4.	Робота над вокально-хоровими вправами (на кожному занятті). Розучування творів а саррелла (на кожному хоровому занятті). Створення художнього образу хорового твору.	18	
УСЬОГО ГОДИН		78	

Завдання для самостійної роботи

- підбір вокально-хорових вправ для розспівування хору;
- музично-теоретичний аналіз хорового твору;
- підготовка бесіди до хорового твору – назва твору, автори твору (хорової обробки), тема, ідея твору, тональність, розмір, особливості виконання;
- поетапний план роботи над хоровим твором;
- вивчення партитури та партій;
- відпрацювання диригентських труднощів.

9. Індивідуальні завдання

(навчальним планом не передбачені)

10. Методи та технології навчання

Загальнодидактичні методи навчання: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, демонстрація, спостереження, ілюстрація, практична робота, вправи, проблемний метод, дослідницький метод.

Специфічні методи навчання: фонетичний, метод показу й наслідування, спів «про себе», порівняльного аналізу, метод емоційної драматургії, метод художньо-образних асоціацій, вокалізації, сольфеджування, сольмізації, інтерпретації, імпровізації.

Інноваційні методи навчання: комп'ютерна підтримка навчального процесу, моделювання видів вокальної-хорової діяльності, стимулювання художнього навчання, художньо-психологічна підтримка, регуляція волевих зусиль, активізація вокально-виконавської діяльності тощо.

Методи контролю: поточне оцінювання, тематичне оцінювання.

11. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання

Індивідуальне опитування; підсумкове опитування; уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

В основу оцінювання знань студента покладені такі якісні характеристики:

- широта й глибина знань в обсязі навчальної програми;
- творче опанування теоретичного та практичного змісту курсу;
- самостійність і конструктивізм мислення.

Відмінно (А) студент одержує, якщо володіє теоретичними знаннями з навчальної дисципліни «Інструментальна та вокально-хорова підготовка (Хоровий клас та практика роботи з хором)» у межах програми, вміє використовувати набуті знання і практичні уміння у вокально-хоровій діяльності. Вміє аналізувати власний спів, визначати недоліки і свідомо їх усувати. На досить високому технічному рівні володіє вокально-хоровими навичками. Самостійно, впевнено розспівує хор, швидко діагностує його звучання. Вміє працювати з камертоном. Вступну бесіду до хорового твору складає самостійно, розповідь студента логічна, лаконічна і емоційна. Досконало знає хорову партитуру (і хорові партії), виконує її технічно, емоційно, без помилок. Диригентський жест відповідає характеру твору.

Дуже добре (В) студент одержує, якщо має міцні ґрунтовні знання, володіє вокально-хоровими уміннями, навичками у межах програми. Виконує хорові партії на доброму рівні без суттєвих помилок, може проаналізувати свої недоліки, неточності і виправити їх самостійно. На досить високому рівні проводить розспівування хору, діагностує його звучання, але не використовує у повній мірі прийоми, які усувають недоліки звучання хору (мелодичний, гармонічний стрій). Вступну бесіду складає самостійно, але розповідь студента малоемоційна. Хорову партитуру виконує з неточностями.

Добре (С) студент отримує, якщо сприймає теоретичний і музичний матеріал досить повно на достатньому рівні, але бракує власних висновків щодо можливих недоліків при виконанні хорових партій. У роботі з хором допускає незначні помилки, потребує допомоги викладача. Трапляються недоліки у виконанні хорової партитури та відтворенні художнього образу твору.

Задовільно (D) оцінюється студент, якщо він має недостатньо стійкі вокально-хорові та технічні навички, спостерігаються інтонаційні помилки у виконанні хорових партій, не завжди вміє самостійно проаналізувати власні помилки, але є позитивні зміни у вокальному розвитку. Невпевнено проводить розспівування хору, не може вчасно діагностувати його звучання. Диригентський жест не завжди відповідає художньому образу хорового твору.

Достатньо (Е) студент отримує, якщо здатний сприймати та відтворювати окремі фрагменти хорової партії хорового твору. Знайомий з мінімальним теоретичним матеріалом, але не використовує його у власній вокально-хоровій діяльності. Розвиток вокально-хорових та технічних навичок на низькому рівні. Не знає послідовність етапів розспівування хору, тому під час розспівування робить грубі помилки. Вступну бесіду складає за допомогою викладача. Виконує хорову партитуру з помилками, диригентський жест нечіткий.

Незадовільно (FX) оцінюється студент, який частково здатний сприймати та відтворювати окремі фрагменти хорової партії хорового твору; знайомий з музичним матеріалом, але не вміє його використовувати у власній вокально-хоровій діяльності. Диригентський жест невпевнений, не відповідає характеру твору. Партитуру виконує з грубими помилками.

Незадовільно (F) студент отримує у випадку, якщо уміння, розвиток вокально-хорових та технічних навичок, уява художнього образу відсутні або на низькому рівні; губиться, коли звучить хор, тому розспівування хору провести не може, не може виконати партитуру та продиригувати твір.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА									Підсумкова контроль (залік)	Загальна кількість балів
РОЗДІЛ 1. Змістовий модуль 1.										
Т1									Контрольна робота (МКР)	100
Розспівування хору		Знання хорової партитури та хорових партій		Діагностування звучання хору та самостійне керування хоровим звучанням		Музично-теоретичний і вокально-хоровий аналіз твору, вступна бесіда		20		
ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.			
15 б.	5 б.	15 б.	5 б.	16 б.	4 б.	16 б.	4 б.			
										Загальна кількість балів

РОЗДІЛ 2.										
Змістовий модуль 2.										
Т2									-	
Розспівування хору (двоголосся)		Знання хорової партитури та хорових партій		Прийоми роботи над чистотою інтонування		Відповідність диригентського жесту характеру твору.		Контрольна робота (МКР)	20	100
ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.			
13 б.	6 б.	13 б.	6 б.	14 б.	7 б.	14 б.	7 б.			
РОЗДІЛ 3.										Загальна кількість балів
Змістовий модуль 3.										
Т3									-	
Розспівування хору. Канони.		Знання хорової партитури та хорових партій		Робота над строем (мелодичним, гармонічним)		Робота над темпоритмом та агогічними змінами у творах		Контрольна робота (МКР)	20	100
ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.			
16 б.	4 б.	16 б.	4 б.	16 б.	4 б.	16 б.	4 б.			
РОЗДІЛ 4.										Загальна кількість балів
Змістовий модуль 4.										
Т4										
Розспівування хору		Відтворення елементів хорової звучності в практичній роботі з хором		Аналіз хорового звучання (фразування, логічні аспекти, динамічний розвиток)		Художній, (завершальний) період роботи над хоровим твором з врахуванням його стилістики.		Контрольна робота (МКР)	20	100
ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.	ауд.	с.р.			
12 б.	6 б.	12 б.	6 б.	12 б.	5 б.	12 б.	5 б.			
									10	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всівидинавчальноїдисципліни	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

- навчальна програма дисципліни;
- робоча навчальна програма;
- методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни;
- візуальне супроводження викладання та вивчення дисципліни;
- перелік підручників та навчальних посібників з дисципліни;
- рекомендації щодо використання інформаційних технологій навчання при вивченні дисципліни.

14.Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Агейкіна-Старченко Т.В. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни «Хоровий клас та практика роботи з хором»: методичні рекомендації для студентів ЗВО / Вінниця: ТОВ «Друк-плюс», 2019, – 40 с.

2. Агейкіна-Старченко Т., Іскра С. У колі канонів : нотна хрестоматія для керівників хорових колективів загальноосвітніх шкіл та вищих навчальних закладів. – Вінниця : Вінницька міська друкарня, 2018. – 32 с.

3. Бенч-Шокало О.Г. Український хоровий спів: Актуалізація звичаєвої традиції: Навч. посіб. К.: Ред. журн. «Укр.. Світ», 2002. 440 с.
4. Бенч О. Г. Хорова школа П. Муравського / Ольга Бенч // Український світ. – К.,1993.
5. БенчО. Г. Хороспів українців/ О. Г.Бенч // Український світ. – 1993. – № 1.
6. Білявський Є. Засвоєння сучасної музичної мови в хорі / Є. Білявський. – К.,1984.
7. Болгарський А. Г. Деякі аспекти формування художньо-творчих вмінь у майбутнього вчителя музики / А. Г. Болгарський // Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. – К. : УДПУ, 1997. – С. 290–293.
8. Гнатів З. Я., Сможаник О. С. Хоровий клас і практикум роботи з хором : методичні рекомендації до проведення занять [упор. З.Гнатів, О.Сможаник]. – Дрогобич : Видавничий відділ ДДПУ ім. І.Франка, 2014. – 32 с.
9. Мартинюк Л.В. Методичні рекомендації до практичних занять з курсу "Хоровий клас та практикум роботи з хором" : для студентів спец. 7.02020401 "Музичне мистецтво". – Кам'янець-Подільський : Абетка, 2014.– 58,[2] с.
10. Мархлевський А. С. Практичні основи роботи в хоровому класі / А. С. Мархлевський. – К.,1986.
11. Сбітнєва Л. М. Розвиток співацьких голосів молодих школярів : Метод. посіб. для вчителів музики загальноосвітніх шкіл / Л. М. Сбітнєва, А. І. Велікандо. – Луганськ: Знання, 2006. – 88с.
12. Світайло С.В. Методика роботи з дитячим хоровим колективом : навч.- метод. посібник для студ. вищих навч. закладів III–IV рівня акредитації. – К. : Унів. коледж Київського ун-ту ім. Бориса Грінченка, 2016. –140с.

Додаткова література

1. Болгарський А. Хоровий клас і практика роботи з хором / Навчальний посібник для музично-педагогічних відділень педагогічних училищ / А. Болгарський, Г. Сагайдак. – К. : «Музична Україна», 1987. – 240 с.

2. Гулеско І.І. Національний хоровий стиль: Навчальний посібник. - Харків: ХДІК. 1994. – 108 с.
3. Єгоров О.М. Теорія і практика роботи з хором. К.: Музична Україна, 2007. 132 с.
4. Карпенко Е. В. Диригентсько-хорова підготовка вчителя музики : Навчально-методич. посібник для викладачів та студентів музично-педагогічних факультетів педагогічних вузів та педагогічних коледжів. – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2001. – 112 с.
5. Падалко Л. І. Виховання ансамблю в хорі: Посібник. К.: Мистецтво, 1996. 172с.
6. Хрестоматія з хорового співу. Співає «Жайвір». Львів. Край, 2008. 478 с.
7. Хорове мистецтво України та його подвижники : матеріали другої міжнародної науковопрактичної конференції / Ред.-упор. П.Гушоватий, З.Гнатів. Дрогобич : Редакційновидавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2012. 308 с.
8. Юцевич Ю. Музика. Словник-довідник. К.: Навчальна книга Богдан, 2009. 352 с.

Інші інформаційні ресурси

1. Медіа-книга українського співу
<https://parafia.org.ua/mediateka/>
2. Нотна бібліотека капели «Дударик»
<http://www.library.dudaryk.ua/ua/compositions>
3. Хорова музика світу
<https://www.musicaneo.com/sheetmusic/free/>
4. Онлайн-бібліотека
<https://sydirvorobkevych.wixsite.com/choumimsv/%D0%B1%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0>